

EXPOZIȚIA DE ARTĂ — MIJLOC DE COMUNICARE IN MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE

JUDITH ERDŐS

Rândurile de față nu doresc a fi un studiu referitor la organizarea unei expoziții în general sau cel de artă în special, ci ele punctează doar câteva idei ce decurg din activitatea expozițională a secției de artă a muzeului sătmărean.

Expoziția — ca mijloc de comunicare — indiferent de natura ei, constituie un domeniu de sine stătător, un domeniu aparte, cu o oarecare exagerare o putem considera chiar și o „artă“. Proiectarea, organizarea și materializarea propriu-zisă a unei expoziții, însumează un șir de procedee, care duc în cele din urmă la realizarea ei. De exemplu:

— Cum și cu ce mijloace se poate adapta un spațiu dat în vederea realizării expoziției?

— Cum se poate asigura un circuit adecvat, subordonat tematicii în vederea unui ghidaj corespunzător?

— Cu ce mijloace se poate aduce în prim plan unele detalii de importanță primordială pentru mesajul unei expoziții?

— Care sunt modalitățile de atragere a atenției publicului spre o anumită direcție în circuitul expoziției?

— Care este ritmica optimă de prezentare a exponatelor?

— Care este efectul asupra publicului?

Întrebările care se pun și intervin în timpul organizării unei expoziții nu se întrerup aici, ele sunt multiple și complexe. Deoarece într-un muzeu expozițiile sunt organizate de muzeografi, nu putem omite nici un moment, intenția și spiritul de creativitate al acestuia. Începând de la idea realizării unei expoziții, stabilirii mesajului ei, până la puterea de exprimare a celor dorite, aparțin inventivității organizatorului.

Efectul pozitiv constă în primul rând în capacitatea de sintetizare, de concentrare cât mai inteligibilă a noțiunilor, a mesajului exponatelor. Puterea de influențare a formelor, cromaticii, chiar a efectelor de sunet, sporesc din plin atmosfera în care publicul — destinatarul principal — poate avea un comportament aparte, subordonat modului său de percepție, dar în același timp și a spațiului expozițional în care se mișcă.

Oricum într-o expoziție publicul este transpus într-un anume spațiu și timp, iar acestea numai într-o armonie continuă reușesc să ofere publicului satisfacția vizionării. Dar cine este publicul? Putem spune că este fiecare vizitator — cu o personalitate deosebit de variată — care intră în expoziție, se interesează, se mișcă, percepe, obosește chiar, dar este curios, poate și suspicios, răbdător, însă cu o sinceră dorință de a cunoaște. Este o persoană fie cultivată, fie dezorientată, este bătrân sau

tânăr, unul știe de ce a intrat în expoziție, altul a intrat întâmplător. O expoziție reușită oferă însă fiecăruia ceva!

Realizarea unei expoziții nu este niciodată o activitate singulară. Ea necesită o incontestabilă muncă de echipă, în care muzeograful și arhitectul (în cazurile ideale!), colaborarea armonioasă a acestora, asigură succesul expoziției. Conținutul și forma, respectiv muzeograful și arhitectul, creativitatea lor reciprocă constituie elementele esențiale ale realizării unei expoziții, a valorificării ideale a exponatelor.

În condițiile unui muzeu județean, realizarea la forma ideală a unei expoziții nu întotdeauna este posibilă, datorită unor impedimente deseori independente de voința și dorința acestor instituții. Cu toate acestea, muzeele de provincie se străduiesc de multe ori din răspuțeri de a oferi publicului revelația unui patrimoniu valoros. Astfel se întâmplă și în cazul secției de artă a muzeului sătmărean.

Din anul 1969 în cadrul acestui muzeu funcționează secția de artă, ca secție de sine stătătoare, organizatoarea unui număr considerabil de expoziții, fie tematiche, fie de autor, sau fiind gazda unor expoziții din țară și de peste hotare. Ținând seama de această experiență expozițională a muzeului, am dori să amintim câteva din expozițiile realizate, subliniind aspectele cele mai importante care au motivat organizarea lor.

De la bun început trebuie subliniat faptul că secția de artă a muzeului sătmărean este structurat pe o colecție ce aparține artei românești datând din secolul XX, colecție în cadrul căreia un accent deosebit s-a pus pe creația artiștilor cu caracter local și zonal, integrându-i în mod firesc în aria artistică transilvăneană. Această constatare este necesară pentru a motiva condiționarea tematică a expozițiilor organizate de secția de artă. Dintre expozițiile organizate amintim, în primul rând, seria de expoziții dedicate pictorului sătmărean Aurel Popp (1879—1960). Prima dintre acestea a fost organizată în anul 1969, care a constituit nucleul expoziției permanente a secției. Ea funcționează și astăzi cu acele îmbunătățiri muzeografice care s-au făcut necesare.

Această expoziție a fost urmată de altele, ce prezentau diferite etape de creație a pictorului Aurel Popp, incluzând preocupările grafice și cele de artă monumentală. Mesajul principal al acestor expoziții a fost acela de a conștientiza publicul, atât pe cel autohton cât și cel turist, importanța deosebită pe care l-a avut Aurel Popp în viața artistică a României în perioada interbelică, moștenirea artistică a acestui artist găsindu-se în majoritate în proprietatea muzeului sătmărean. Expozițiile dedicate acestui pictor au inclus alături de opera sa, numeroase documente cu caracter memorialistic legate de anii de studiu, de activitatea sa deosebit de bogată desfășurată în orașul natal Satu Mare.

Ca o continuare a serialelor de expoziții dedicate artiștilor sătmăreni, au fost organizate expoziții cu caracter retrospectiv unor autori a căror operă și viață a fost parte integrantă a orașului de pe Someș. Astfel, a fost prezentată opera și personalitatea pictorului Litteczky Endre (1880—1953), Aurel Haiduc (1917—1970), Tóth Gyula (1891—1970), sau Ion Tântaș (1909—1973). Scopul primordial urmărit în realizarea acestor expoziții a fost acela de valorificare a patrimoniului local. În acesta se înscrie și expoziția donației graficianului Paul Erdős (1916—1987) reprezentant de prestigiu al graficii românești contemporane.

De asemenea secția de artă a muzeului a fost și a rămas organiza-toarea permanentă a unor expoziții ale artiștilor contemporani, oferind posibilitatea afirmării tinerei generații de artiști plastici. Prin organizarea expozițiilor de artă contemporană considerăm că muzeul reușește să se desprindă, într-un fel, de caracterul său „academic“ asigurând teren de afirmație tendințelor artistice actuale.

Înainte de a încheia succinta înșiruire foarte selectivă a expozițiilor organizate, trebuie să amintim una dintre cele mai reușite expoziții de o mare rezonanță în publicul sătmărean și anume expoziția Victor Vasarely realizată în colaborare cu colecționarul Csepei Tibor din Budapesta. Cotat drept un adevărat eveniment în viața artistică a orașului, expoziția a ocazionat întâlnirea pentru prima dată cu opera uneia dintre cele mai mari personalități artistice ale lumii. Această experiență expozițională a fost cu atât mai remarcabilă cu cât publicul sătmărean a avut un contact direct, nemijlocit, cu arta abstractă prin intermediul unui mare maestru al acestui curent. Succesul neașteptat de mare al expoziției a demonstrat pe deplin receptivitatea publicului, mai cu seamă a generației tinere.

În concluzie, expoziția este una din formele și mijloacele de comunicare poate cele mai eficace care pot avea nu numai un efect educativ incontestabil dar și de propagare a valorilor, este un domeniu complex cu caracter tridimensional, destinat în mod direct publicului, având chiar darul de a reînvia fenomene artistice uitate sau deosebit de actuale, vorbesc (despre ceva) și transmit (ceva) prin imaginea pieselor expuse, despre știință, tehnică, despre artă.

L'EXPOSITION D'ART — MOYEN DE COMMUNICATIONS DANS LE MUSÉE DÉPARTAMENTAL SATU MARE

(Resumé)

L'auteur présente dans cet liques quelques idées concernant les méthodes muséographiques de projection, organisation et matérialisation de l'exposition en général et de celle d'art en spécial. Il y sont énumérées quelques expositions de succès de la section d'art du Musée de Satu Mare.